

Megkomponált gesztusok

Záborszky Gábor legújabb munkáiból nyílik kiállítás november 5-én a Raiffeisen Galériában, ahol az „arany” bankoktól szokatlan, speciális értelemben kap jelentőséget. Áramlik, fortyog, kavargó, folydogál és kristályok földszerű, lávaköves örleményével ölelkezik össze.

Maga az arany nem újdonság egy Záborszky-képen, mitől más ez most mégis, mint ahogyan azt a korábbi alkotásain láthattuk?

Z. G.: Annak idején olyan munkákat készítettem, melyeken a tárgy nem, csak a lenyomata volt jelen – belepréseltem egy-egy dolgot a papírba, az pedig megőrizte annak a nyomát. Ettől egy sajátos van is meg nincs is szituáció állt elő. A lét és nemlét határán egyensúlyozó fehér ragyogás. Ezt a „hiányt” társítottam az arany

színével. Soha nem használtam az aranyat a gazdagság bárbár szimbólumaként. A középkor találmánya: a transzcendentális tér érdekelt. Az arany érdekessége ezen túl, hogy a szem nem tudja bemérni a pontos helyzetét, a távolságát. Bármely más szín, ha közel van, tüzesebb, ha távolabb kerül, letompul. Kivéve az aranyat. Ez a sajátossága egyfajta meghatározhatatlan, nem e világi térbe helyezi a bearanyozott tárgyakat. Így kezdődött a mi „kapcsolatunk”, de ma már inkább a fémes csillogás és a puha, természet-közi anyag konfliktusa érdekelt. Az érzéken, vastagon kenhető alap és a felragyogó fémek hideg, ipari fényességének kontrasztja.

Fontos az anyag?

Z. G.: A legfontosabb. Vasarely azt mondja, hogy a kollektív tudatalatti a geometriában nyilvánul meg. Szerintem inkább az anyaghasználatban. Bárhol, ahol hasonló anyagok fordulnak elő, azokat szinte ugyanúgy használják, dolgozzák fel a világ minden részén. Ugyanúgy tapasztják a házakat az Őrségben, mint egy kis indián faluban vagy Japánban. Mert az anyag diktál. Az embernek csak értenie kell a szavát.

Jól érzékelem, hogy az arany mellett a keleti motívumok is hangsúlyosan szerepelnek a művein?

Z. G.: Igen, van egyfajta sajátos kötődésem a „kelethez”. Jó barátom Jiro Okura, akivel több alkalommal állítottunk ki közösen – ennek kapcsán belesettem a kiotói kolostorok lenyűgöző világába, és alkalmam volt megismerni egy, az európaiatól idegen, de hozzám közel álló művészi magatartást is. A lényege, hogy bármit csinál is az ember, azt nagyon belefeledkezve tegye. S ha már nagyon elmélyülten csinálja, akkor lesz belőle valami, ami a lelke legmélyéről jön.

Belefeledkezve alkot?

Z. G.: Igen, bár ez a technika megköveteli az odafigyelést is. A teljes elrészedés megszünteti a munka lehetőségét.

Ugyanakkor, ha nagyon koncentrálnunk, mint a Rodin-szobor, akkor meg csak olyasmikre tudunk gondolni, amit már ismerünk. A kettő egyszerre kell, hogy jelen legyen az alkotás folyamán. Az elrészedés ad esélyt arra, hogy valami új és érdekes jöjjön elő, a koncentráltóság pedig lehetővé teszi, hogy mindazt, ami felbukkant, valahogy rögzítsük.

Hétköznapi dolgok is inspirálják?

Z. G.: Sok minden inspirál. Például a klasszikus és a modern zene, Steve Reich vagy épp John Cage. Egyébként Cage volt az, akinek egy alkalommal még Okurát is sikerült kibillentenie az egyensúlyából. Azt mondta neki, hogy a kiotói Ryoanji-templom sziklakertjében az idő kezdetétől érintetlenül álló hét szikla közül az egyik rossz helyen áll. Hogy mondhat ilyet? Ezzel együtt a zenéje sokszor megindít. De ugyanilyen inspiráló tud lenni akár egy egyszerű fotó is. A stuttgarti galériásom küldött nekem néhány éve egy újságkivágást, mely egy ausztrál használtautó-kereskedést ábrázolt. Annyira meleg volt, hogy a kocsikban megolvadt a fém, és folyt ki a betonra. A mostani munkáimra talán ez a kép volt a legnagyobb hatással. Azt szeretném, hogy a műveimen éppígy érezni lehessen a fém mozgását.

A tanítástól ugyan nemrégiben visszavonult, mégis ha egyetlen mondatban kellene kapaszkodót adnia a most induló művészpalántáknak, mit mondana?

Z. G.: Csak annyit, hogy legyenek tisztességesek, és hagyják hatni magukra a világot. ■ CS. O.

